

**MAKTABGACHA TA'LIMDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK
TEKNOLOGIYALARNI TANLASH VA QO'LLASHNING METODIK
MODELI**

Avloqulov Dilovar Hayitboboyevich

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti

Maktabgacha ta'lim kafedrası katta o'qituvchisi v.b. dotsenti

E-mail: dilovora@gmail.com

Annotatsiya. Maqolada maktabgacha yoshdagi bolalar bilan ishlashda zamonaviy pedagogik texnologiyalardan samarali foydalanishning nazariy asoslari va metodikasi yoritilgan. Pedagogik texnologiyaning konseptuallik, tizimlilik, boshqariluvchanlik, samaradorlik va takrorlanuvchanlik mezonlari maktabgacha ta'lim xususiyatlariga moslab talqin qilingan. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida qo'llaniladigan o'yin, loyihaviy, izlanish-tajriba, TRIZ, STEAM, axborot-kommunikatsiya va sog'lomlashtiruvchi texnologiyalar tasniflangan. Texnologiyalardan foydalanishning besh bosqichli metodik modeli, texnologiyani tanlash mezonlari, tarbiyachining texnologik-pedagogik kompetensiyasi tarkibi hamda samaradorlikni baholash ko'rsatkichlari taklif etilgan. Maqola texnologiyani rasmiy qo'llashdan uning bola rivojlanishiga xizmat qiluvchi maqsadli vositaga aylantirish yo'llarini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, pedagogik texnologiya, metodik model, texnologiyani tanlash mezonlari, yo'naltirilgan o'yin, birgalikdagi fikrlash, texnologik-pedagogik kompetensiya, samaradorlik.

**МЕТОДИЧЕСКАЯ МОДЕЛЬ ВЫБОРА И ПРИМЕНЕНИЯ
СОВРЕМЕННЫХ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ТЕХНОЛОГИЙ В
ДОШКОЛЬНОМ ОБРАЗОВАНИИ**

Авлокулов Диловар Хайитбобоевич

Деновский институт предпринимательства и педагогики

и.о. доцента кафедры дошкольного образования

E-mail: dilovora@gmail.com

Аннотация. В статье раскрываются теоретические основы и методика эффективного использования современных педагогических технологий в работе с детьми дошкольного возраста. Критерии

педагогической технологии — концептуальность, системность, управляемость, эффективность и воспроизводимость — интерпретированы с учётом особенностей дошкольного образования. Классифицированы игровые, проектные, поисково-экспериментальные, ТРИЗ, STEAM, информационно-коммуникационные и здоровьесберегающие технологии, применяемые в дошкольных образовательных организациях. Предложены пятиэтапная методическая модель использования технологий, критерии их выбора, структура технолого-педагогической компетентности воспитателя и показатели оценки эффективности. Статья показывает пути превращения технологии из формального атрибута занятия в целенаправленное средство развития ребёнка.

Ключевые слова: *дошкольное образование, педагогическая технология, методическая модель, критерии выбора технологии, направляемая игра, совместное мышление, технолого-педагогическая компетентность, эффективность.*

A METHODOLOGICAL MODEL FOR SELECTING AND APPLYING MODERN PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES IN PRESCHOOL EDUCATION

Avloqulov Dilovar Hayitboboyevich

Denov Institute of Entrepreneurship and Pedagogy

Acting Associate Professor, Department of Preschool Education

E-mail: dilovora@gmail.com

Abstract. *The article reveals the theoretical foundations and methodology for the effective use of modern pedagogical technologies in working with preschool children. The criteria of a pedagogical technology — conceptuality, systematicity, controllability, effectiveness and reproducibility — are interpreted in light of the specific features of preschool education. Play-based, project-based, inquiry and experimentation, TRIZ, STEAM, information and communication, and health-promoting technologies used in preschool organizations are classified. A five-stage methodological model for using technologies, criteria for selecting them, the structure of the educator's technological and pedagogical competence, and indicators for assessing effectiveness are proposed. The article shows how technology can be transformed from a formal attribute of an activity into a purposeful means of child development.*

Keywords: *preschool education, pedagogical technology, methodological model, technology selection criteria, guided play, sustained shared thinking, technological pedagogical competence, effectiveness.*

**МОДЕЛИ МЕТОДИИ ИНТИХОБ ВА ТАТБИҚИ ТЕХНОЛОГИЯҲОИ
МУОСИРИ ПЕДАГОГӢ ДАР ТАЪЛИМИ ТОМАКТАБӢ**

Авлоқулов Диловар Ҳайитбобоевич

Донишқадаи соҳибкорӣ ва педагогикаи Денов

ичроқунандаи вазифаи дотсенти кафедраи таълими томактабӣ

E-mail: dilorova@gmail.com

Аннотатсия. *Дар мақола асосҳои назариявӣ ва методикаи истифодаи самаранокӣ технологияҳои муосири педагогӣ дар кор бо кӯдакони синни томактабӣ баррасӣ шудаанд. Меъёрҳои технологияи педагогӣ — концептуалӣ, низомнокӣ, идорашиавандагӣ, самаранокӣ ва тақриршиавандагӣ бо назардошти хусусиятҳои таълими томактабӣ шарҳ дода шудаанд. Технологияҳои бозӣ, лоиҳавӣ, ҷустуҷӯӣ-таҷрибавӣ, ТРИЗ, STEAM, иттилоотию коммуникатсионӣ ва солимгардонӣ, ки дар муассисаҳои таълими томактабӣ истифода мешаванд, гурӯҳбандӣ гардидаанд. Модели методи панҷмарҳилаи истифодаи технологияҳо, меъёрҳои интихоби онҳо, сохтори салоҳияти технологияи педагогии мураббӣ ва нишондиҳандаҳои арзёбии самаранокӣ пешниҳод шудаанд.*

Калидвожаҳо: *таълими томактабӣ, технологияи педагогӣ, модели методӣ, меъёрҳои интихоби технология, бозии роҳнамоишаванда, тафаккури муштарак, салоҳияти технологияи педагогӣ, самаранокӣ.*

KIRISH

O'zbekistonda maktabgacha ta'lim tizimini isloh qilish jarayonida ta'lim mazmunini yangilash, ilg'or xorijiy tajriba asosida zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etish ustuvor vazifa sifatida belgilangan [1; 2; 8]. "Ilk qadam" davlat o'quv dasturi bolaning faol ishtiroki, o'yin va rivojlantiruvchi markazlar faoliyatiga asoslangan ta'lim jarayonini nazarda tutadi [3]. Bu tarbiyachidan an'anaviy, tushuntirish va namuna ko'rsatishga asoslangan mashg'ulot shaklidan bolaning mustaqil izlanishini qo'llab-quvvatlovchi texnologiyalarga o'tishni talab qiladi.

Biroq amaliyotda zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish ko'pincha rasmiy xarakterga ega bo'lib qolmoqda. Mashg'ulotga interaktiv usul yoki multimedia vositasi "texnologiya uchun texnologiya" sifatida kiritiladi, uning pedagogik maqsadi, bolaning yosh xususiyatlariga mosligi va natijasi yetarli

darajada tahlil qilinmaydi. Natijada texnologiya bolaning rivojlanishiga emas, mashg'ulotning tashqi ko'rinishiga xizmat qiladi. Bu esa texnologiyalarni tanlash va qo'llashning ilmiy asoslangan metodikasini ishlab chiqish zaruratini yuzaga keltiradi.

Maqolaning maqsadi — maktabgacha yoshdagi bolalar bilan ishlashda zamonaviy pedagogik texnologiyalardan samarali foydalanish metodikasini nazariy jihatdan asoslash va amaliy model ko'rinishida taklif etishdan iborat. Shu maqsadda quyidagi vazifalar belgilandi: pedagogik texnologiya mezonlarini maktabgacha ta'lim nuqtayi nazaridan talqin qilish; maktabgacha ta'limda qo'llaniladigan texnologiyalarni tasniflash; texnologiyalardan foydalanishning bosqichli modeli va tanlash mezonlarini ishlab chiqish; tarbiyachining texnologik-pedagogik kompetensiyasi tarkibini va samaradorlik ko'rsatkichlarini aniqlash.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

Pedagogik texnologiya tushunchasining nazariy asoslari V.P. Bospalko tomonidan ishlab chiqilgan bo'lib, u pedagogik texnologiyani amaliyotda tatbiq etiladigan muayyan pedagogik tizim loyihasi sifatida ta'riflagan [11]. G.K. Selevko pedagogik texnologiyaning asosiy mezonlari sifatida konseptuallik, tizimlilik, boshqariluvchanlik, samaradorlik va takrorlanuvchanlikni ajratgan hamda zamonaviy ta'lim texnologiyalarining tasnifini ishlab chiqqan [12]. O'zbek pedagoglaridan J.G'. Yo'ldoshev va S.A. Usmonov pedagogik texnologiyaning nazariy asoslarini [7], N.A. Muslimov va hammualliflar [6], R. Ishmuhamedov va hammualliflar [5] esa innovatsion ta'lim texnologiyalarini amaliyotga joriy etish masalalarini yoritgan. F.R. Qodirova va hammualliflar darsligida maktabgacha ta'lim jarayonini tashkil etishning metodik asoslari bayon etilgan [4]. Maktabgacha ta'limdagi texnologiyalarning psixologik asosini L.S. Vigotskiyning ta'lim rivojlanishdan oldinda borishi va "yaqin rivojlanish zonasi" haqidagi g'oyalari [10] hamda D.B. Elkoninning o'yinni maktabgacha yoshdagi yetakchi faoliyat sifatida asoslagan nazariyasi [9] tashkil etadi.

Xalqaro tadqiqotlarda maktabgacha ta'lim samaradorligi ko'proq qo'llanilgan usulning nomi bilan emas, balki tarbiyachi va bola o'rtasidagi o'zaro ta'sir sifati bilan belgilanishi ko'rsatilgan. Angliyada olib borilgan EPPE tadqiqoti sifatli maktabgacha ta'lim bolalarning keyingi ta'lim natijalariga barqaror ijobiy ta'sir ko'rsatishini aniqlagan [13]. I. Siraj-Blatchford va hammualliflar samarali pedagogikaning asosiy belgisi sifatida "birgalikdagi uzoq fikrlash" (sustained shared thinking) — kattalar va bolaning birgalikda muammoni hal qilishi, tushunchani aniqlashtirishi yoki hikoyani rivojlantirishiga qaratilgan muloqotni ajratgan [14]. R.

Pianta va hammualliflar ishlab chiqqan CLASS tizimi tarbiyachi va bola o'zaro ta'sirini emotsional qo'llab-quvvatlash, guruhni tashkil etish va ta'limiy qo'llab-quvvatlash yo'nalishlari bo'yicha baholaydi [15].

P. Mishra va M. Kyoler pedagogning texnologiyalardan samarali foydalanishi uchun mazmun, pedagogika va texnologiya bilimlarining uyg'unligi (TPACK modeli) zarurligini asoslagan [16]. D. Vaysberg va hammualliflar maktabgacha ta'limda pedagogik maqsad bilan bolaning erkin faolligini uyg'unlashtiruvchi "yo'naltirilgan o'yin" (guided play) konsepsiyasini taklif etgan [17]. NAEYC rivojlanishga mos amaliyot hujjatida esa har qanday usul bolaning yoshi, individual xususiyatlari va ijtimoiy-madaniy muhitiga mos tanlanishi lozimligi ta'kidlangan [18].

Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, alohida texnologiyalarning maktabgacha ta'limdagi imkoniyatlari keng o'rganilgan bo'lsa-da, tarbiyachi uchun texnologiyani maqsadga mos tanlash, qo'llash va natijasini baholashning yaxlit metodik modeli yetarli darajada ishlab chiqilmagan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotning metodologik asosini tizimli, shaxsga yo'naltirilgan, faoliyatli va kompetensiyaviy yondashuvlar tashkil etadi. Tizimli yondashuv texnologiyani maqsad, mazmun, usul, vosita va natijaning yaxlit birligi sifatida ko'rishga, shaxsga yo'naltirilgan yondashuv har bir bolaning rivojlanish sur'atini hisobga olishga imkon beradi. Tadqiqotda psixologik-pedagogik adabiyotlar va me'yoriy hujjatlarni nazariy tahlil qilish, qiyosiy tahlil, pedagogik modellashtirish, umumlashtirish va tizimlashtirish metodlaridan foydalanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Pedagogik texnologiya mezonlarining maktabgacha ta'limdagi talqini.

G.K. Selevko tomonidan ajratilgan mezonlar [12] maktabgacha ta'limda o'ziga xos mazmun kasb etadi, chunki bu yoshda bilimlarni egallash emas, balki bolaning har tomonlama rivojlanishi asosiy natija hisoblanadi (1-jadval).

1-jadval

Pedagogik texnologiya mezonlarining maktabgacha ta'limdagi talqini

Mezon	Umumiy mazmuni	Maktabgacha ta'limdagi talqini
Konseptuallik	Texnologiya muayyan ilmiy g'oyaga tayanadi	Bola rivojlanishining yosh qonuniyatlariga va o'yinning yetakchi faoliyat ekaniga asoslanadi

Mezon	Umumiy mazmuni	Maktabgacha ta'limdagi talqini
Tizimlilik	Maqsad, mazmun, usul va natijaning yaxlitligi	Kun tartibi, rivojlantiruvchi markazlar va oila bilan ishlash bir tizimga bog'lanadi
Boshqariluvchanlik	Jarayonni rejalashtirish, kuzatish va tuzatish imkoniyati	Pedagogik kuzatish asosida faoliyatni bolaning ehtiyojiga moslab o'zgartirish
Samaradorlik	Kafolatlangan natijaga erishish	Bolaning faolligi, mustaqilligi va rivojlanish dinamikasida namoyon bo'ladi
Takrorlanuvchanlik	Boshqa pedagoglar tomonidan qo'llash mumkinligi	Aniq bosqich va namunalari bor, boshqa guruhlarda ham qo'llanadigan metodik ishlanma

Maktabgacha ta'limda qo'llaniladigan zamonaviy texnologiyalar tasnifi.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida qo'llaniladigan texnologiyalarni asosiy pedagogik vazifasiga ko'ra tasniflash mumkin (2-jadval). Bu tasnif tarbiyachiga texnologiyani “moda” sifatida emas, balki aniq rivojlanish vazifasi uchun tanlash imkonini beradi.

2-jadval

Maktabgacha ta'limdagi zamonaviy pedagogik texnologiyalar

Texnologiya	Asosiy pedagogik vazifasi	Qo'llash shakllari
O'yin texnologiyalari	Bilim va ko'nikmalarni bolaning yetakchi faoliyati orqali egallash	Didaktik, syujetli-rolli, harakatli, yo'naltirilgan o'yinlar
Loyihaviy texnologiya	Mustaqillik, hamkorlik va natijaga intilishni rivojlantirish	Qisqa va uzoq muddatli guruh loyihalari, oilaviy loyihalar
Izlanish-tajriba texnologiyasi	Bilish faolligi, sabab-oqibat aloqalarini anglash	Kuzatish, oddiy tajribalar, “Fan va tabiat” markazidagi faoliyat
TRIZ texnologiyasi	Ijodiy va tizimli fikrlash	“Yaxshi — yomon”, ziddiyatli vaziyatlar, fantaziya usullari
STEAM yondashuvi	Fanlararo integratsiya, muhandislik tafakkuri	Konstruksiyalash, modellashtirish, san'at bilan bog'langan tajribalar
Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari	Ko'rgazmalilikni oshirish, oila bilan aloqa	Qisqa multimedia materiallar, raqamli portfolio (yoshga mos me'yorda)

Texnologiya	Asosiy pedagogik vazifasi	Qo'llash shakllari
Sog'lomlashtiruvchi texnologiyalar	Jismoniy va ruhiy salomatlikni mustahkamlash	Dinamik pauzalar, nafas mashqlari, harakatli o'yinlar, relaksatsiya
Portfolio texnologiyasi	Bolaning individual rivojlanishini kuzatish	Ishlar to'plami, kuzatish yozuvlari, oila bilan muhokama

Texnologiyalardan samarali foydalanishning metodik modeli.

Tahlillar asosida zamonaviy pedagogik texnologiyalardan samarali foydalanishning besh bosqichli metodik modeli ishlab chiqildi. Model texnologiyani mashg'ulotga "qo'shiladigan" element emas, balki maqsaddan natijagacha bo'lgan yaxlit pedagogik jarayonning tarkibiy qismi sifatida qaraydi (3-jadval).

3-jadval

Zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanishning metodik modeli

Bosqich	Mazmuni	Tarbiyachi faoliyati
1. Diagnostik	Bolalarning rivojlanish darajasi, qiziqishlari va ehtiyojlarini aniqlash	Pedagogik kuzatish, portfolio va suhbat natijalarini tahlil qilish
2. Maqsadni belgilash	"Ilk qadam" dasturidagi rivojlanish sohalari asosida aniq natijani belgilash	Natijani bolaning faoliyati orqali ifodalash ("bola ... qila oladi")
3. Texnologiyani tanlash	Maqsad, yosh va resurslarga mos texnologiyani tanlash	Tanlash mezonlarini qo'llash, muqobil variantlarni solishtirish
4. Amalga oshirish	Yo'naltirilgan o'yin va birgalikdagi fikrlash asosida faoliyatni tashkil etish	Ochiq savollar berish, bolaning tashabbusini qo'llab-quvvatlash, kerak bo'lganda yo'naltirish
5. Refleksiya va baholash	Natijani tahlil qilish va keyingi faoliyatni tuzatish	Bolalar bilan yakuniy suhbat, kuzatish yozuvlari, o'z faoliyatini tahlil qilish

Modelning markaziy bo'g'ini — texnologiyani tanlash bosqichi. Bunda tarbiyachi quyidagi mezonlarga tayanishi tavsiya etiladi: maqsadga moslik (texnologiya aynan belgilangan rivojlanish vazifasini hal qiladimi); yoshga moslik (bolalarning tafakkur, nutq va diqqat xususiyatlariga mos keladimi); bola faolligi ulushi (mashg'ulot vaqtining asosiy qismida bola faol ishtirokchi bo'ladimi yoki tinglovchi bo'lib qoladimi); resurs ta'minoti (zarur materiallar va vaqt mavjudmi); xavfsizlik va salomatlik talablariga muvofiqlik. Xususan, raqamli vositalardan

foydalanishda Jahon sog'liqni saqlash tashkilotining tavsiyasi hisobga olinadi: 2–4 yoshli bolalar uchun ekran oldidagi vaqt kuniga 1 soatdan oshmasligi kerak [19].

Amalga oshirish bosqichida texnologiya samaradorligini belgilovchi asosiy omil — tarbiyachi va bola o'rtasidagi muloqot sifati [14; 15]. Masalan, izlanish-tajriba texnologiyasini qo'llashda tarbiyachi tajriba natijasini oldindan aytib bermasdan, “Sen nima deb o'ylaysan, nima bo'ladi?”, “Buni qanday tekshirib ko'ramiz?”, “Nega shunday bo'ldi deb o'ylaysan?” kabi ochiq savollar orqali bolaning fikrlash jarayonini chuqurlashtiradi. Aynan shunday “birgalikdagi uzoq fikrlash” texnologiyani rasmiy amaldan rivojlantiruvchi jarayonga aylantiradi.

Tarbiyachining texnologik-pedagogik kompetensiyasi.

TPACK modeliga [16] tayangan holda, maktabgacha ta'lim tarbiyachisining texnologik-pedagogik kompetensiyasi uch tarkibiy qismning uyg'unligi sifatida talqin qilinadi: bola rivojlanishi va ta'lim mazmunini bilish (nutq, matematik tasavvurlar, atrof-olam va boshqalar); maktabgacha pedagogika usullarini bilish (o'yin, kuzatish, yo'naltirish); texnologiyalar va vositalarni bilish (ularning imkoniyati va cheklovlari). Samaradorlik aynan bu bilimlar kesishgan joyda — “qaysi mazmunni, qaysi bolalarga, qaysi usul va vosita bilan” degan savolga asosli javob bera olishda namoyon bo'ladi.

Tipik xatolar va samaradorlik ko'rsatkichlari.

Amaliyotda quyidagi tipik xatolar kuzatiladi: texnologiyani maqsadsiz, faqat “zamonaviy ko'rinish” uchun qo'llash; bitta mashg'ulotga haddan tashqari ko'p usul kiritish; mashg'ulotni maktab darsi shakliga keltirish; raqamli vositalardan me'yoridan ortiq foydalanish; barcha bolalarga bir xil topshiriq berib, individual farqlarni hisobga olmaslik.

Texnologiyadan foydalanish samaradorligini quyidagi sifat ko'rsatkichlari asosida baholash tavsiya etiladi: bolalarning faol ishtiroki va qiziqishi; bolalar bergan savollar va taklif etgan g'oyalar; mustaqil tanlov va tashabbus ko'rinishlari; tengdoshlar bilan hamkorlik; tarbiyachi va bola muloqotining sifati (emotsional qo'llab-quvvatlash, guruhni tashkil etish, ta'limiy qo'llab-quvvatlash) [15]; bolaning rivojlanish dinamikasi. Bu ko'rsatkichlar pedagogik kuzatish, portfolio va hamkasblar tomonidan mashg'ulotni kuzatish orqali aniqlanadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijasida quyidagi xulosalarga kelindi. Birinchidan, maktabgacha ta'limda zamonaviy pedagogik texnologiyaning samaradorligi uning nomi yoki zamonaviyligi bilan emas, balki maqsadga va bolalarning yosh xususiyatlariga

mosligi, bolaning faol ishtirokini ta'minlashi hamda tarbiyachi va bola o'rtasidagi o'zaro ta'sir sifati bilan belgilanadi.

Ikkinchidan, pedagogik texnologiyaning konseptuallik, tizimlilik, boshqariluvchanlik, samaradorlik va takrorlanuvchanlik mezonlari maktabgacha ta'limda bola rivojlanishiga yo'naltirilgan holda talqin qilinishi lozim. Texnologiyalarni asosiy pedagogik vazifasiga ko'ra tasniflash tarbiyachiga ularni aniq rivojlanish maqsadi uchun tanlash imkonini beradi.

Uchinchidan, taklif etilgan besh bosqichli model — diagnostika, maqsadni belgilash, texnologiyani tanlash, amalga oshirish va refleksiya — texnologiya tanlash mezonlari va samaradorlik ko'rsatkichlari bilan birgalikda texnologiyalardan rasmiy emas, maqsadli va tizimli foydalanishni ta'minlaydi.

Shu asosda quyidagilar taklif etiladi: tarbiyachilar malakasini oshirish kurslarida alohida texnologiyalarni o'rgatish bilan birga ularni tanlash va qo'llash metodikasiga oid amaliy mashg'ulotlarni kiritish; maktabgacha ta'lim tashkilotlarida mashg'ulotlarni o'zaro kuzatish va tahlil qilishda tarbiyachi va bola muloqoti sifatiga alohida e'tibor qaratish; har bir texnologiya bo'yicha bosqichlari va namunalari aniq ko'rsatilgan metodik ishlanmalar to'plamini yaratish; bo'lajak tarbiyachilarni tayyorlashda texnologik-pedagogik kompetensiyani shakllantirishga yo'naltirilgan amaliy topshiriqlarni kuchaytirish.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasining "Maktabgacha ta'lim va tarbiya to'g'risida"gi Qonuni. 2019-yil 16-dekabr, O'RQ-595-son.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi Qarori. 2019-yil 8-may, PQ-4312-son.
3. "Ilk qadam" davlat o'quv dasturi. – Toshkent, 2022.
4. Qodirova F.R., Toshpo'latova Sh.Q., Kayumova N.M., A'zamova M.N. Maktabgacha pedagogika: darslik. – Toshkent: Tafakkur, 2019.
5. Ishmuhammedov R., Abduqodirov A., Pardayev A. Ta'limda innovatsion texnologiyalar. – Toshkent: Iste'dod, 2008.
6. Muslimov N.A., Usmonboyeva M.H., Sayfurov D.M., To'rayev A.B. Innovatsion ta'lim texnologiyalari. – Toshkent: Sano-standart, 2015.
7. Yo'ldoshev J.G'., Usmonov S.A. Pedagogik texnologiya asoslari. – Toshkent: O'qituvchi, 2004.
8. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2021.

9. Эльконин Д.Б. Психология игры. – М.: Педагогика, 1978.
10. Выготский Л.С. Педагогическая психология. – М.: Педагогика, 1991.
11. Беспалько В.П. Слагаемые педагогической технологии. – М.: Педагогика, 1989.
12. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии. – М.: Народное образование, 1998.
13. Sylva K., Melhuish E., Sammons P., Siraj-Blatchford I., Taggart B. (Eds.) Early Childhood Matters: Evidence from the Effective Pre-school and Primary Education Project. – London: Routledge, 2010.
14. Siraj-Blatchford I., Sylva K., Muttock S., Gilden R., Bell D. Researching Effective Pedagogy in the Early Years. Research Report № 356. – London: DfES, 2002.
15. Pianta R.C., La Paro K.M., Hamre B.K. Classroom Assessment Scoring System (CLASS) Manual, Pre-K. – Baltimore: Paul H. Brookes, 2008.
16. Mishra P., Koehler M.J. Technological pedagogical content knowledge: A framework for teacher knowledge // Teachers College Record. – 2006. – Vol. 108, № 6. – P. 1017–1054.
17. Weisberg D.S., Hirsh-Pasek K., Golinkoff R.M. Guided play: Where curricular goals meet a playful pedagogy // Mind, Brain, and Education. – 2013. – Vol. 7, № 2. – P. 104–112.
18. NAEYC. Developmentally Appropriate Practice in Early Childhood Programs Serving Children from Birth through Age 8: Position Statement. – Washington, DC, 2020.
19. World Health Organization. Guidelines on physical activity, sedentary behaviour and sleep for children under 5 years of age. – Geneva: WHO, 2019.